

Η ΠΑΝΑΓΙΑ ΣΤΗΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Στην εποχή μας η Παναγία είναι πηγή ισχυρής κεντρικής έμπνευσης για πολλούς και σημαντικούς σύγχρονους Έλληνες ποιητές, όχι τόσο για εκείνους που αυτοαποκαλούνται "χριστιανοί", αλλά κυρίως για τους δόκιμους ποιητές του περασμένου και του τρέχοντος αιώνας. Στο σημείο αυτό αξίζει να αξιοποιηθεί η παρατήρηση ότι η πρόσληψη της Παναγίας από τους πνευματικούς δημιουργούς, και δη τους ποιητές, δεν συναρτάται αναγκαστικά από την πίστη, ή, αν θέλετε, από τον βαθμό της πίστης τους, ούτε αντικρούεται υποχρεωτικώς με τα κύρια ιδεολογικά τους πιστεύω. Και μάλιστα έχει επισημανθεί και αξιολογηθεί το φαινόμενο ποιητές μη θρησκευτικής καταγωγής, ενδεχομένως και χωρίς ιδιαίτερη, ίσως και καθόλου πίστη, αριστεροί, στρατευμένοι, που ούτε το κράτος, ούτε η επίσημη εκκλησία στον καιρό τους τούς αποδέχτηκε, να μας έχουν δώσει αριστουργηματικές εμπνεύσεις με θέμα την Παναγία, όπως για παράδειγμα ο Γιάννης Ρίτσος και ιδίως ο Κώστας Βάρναλης, ο οποίος έχει εμπνευστεί το ωραιότερο και σημαντικότερο ίσως ποίημα για την Παναγία αλλά και για συνολικώς το θείο δράμα, το περίφημο **"Οι πόνοι της Παναγιάς"**. Η εξήγηση είναι μία και μοναδική. Η Παναγία, η μάνα του Χριστού, η Μαρία, δεν εννοείται και δεν βιώνεται μόνον ως ένα πανίερο λατρευτικό πρόσωπο αλλά ως κάτι πολύ οικείο, φιλικό, προσεγγίσιμο για τον μέσο άνθρωπο. Είναι η μάνα που μεγαλώνει ένα παιδί, η μάνα που πονά για τα μαρτύριά του, και η τραγική μάνα που σπαράζει την ώρα του μεγάλου πένθους. Γίνεται λοιπόν μια καθημερινή, συνηθισμένη μάνα της ζωής, χωρίς να χάνει μέσα στην ψυχή την ιερή της υπόσταση. Η οικειοποίηση και η εκλαΐκευση του προσώπου της διόλου δεν σημαίνει ότι ο δημιουργός του πνευματικού πονήματος, και στην περίπτωσή μας του ποιήματος, ασεβεί ή αρνείται ή δεν έχει υπ' όψιν τις ιερές ιδιότητες και τις χάρες της Παναγίας που αποδίδονται συνήθως με πάμπολλα προσωνύμια. Όπως τα της Παρθενίας και Αειπαρθενίας και οι Θεομητρικοί τίτλοι. Από σεβασμό ίσως και άκρα διακριτικότητα αποφεύγει να τα χρησιμοποιεί. Η Αγία Νύμφη είναι ένα κομμάτι απ' τη ζωή μας, η Μεγάλη μητέρα που νιώθουμε ότι μας προστατεύει. Σε καμιά εικόνα απανταχού της οικουμένης δεν έχουν χυθεί τόσο αυθεντικά, ατέλειωτα δάκρυα από μάτια θνητών, όσο μπροστά στις εικόνες της Παναγίας. Στον παραμικρό φόβο, απειλή, κίνδυνο, σε μια μεγάλη λαχτάρα, θεομηνία, συμφορά, τα ανθρώπινα χείλη την επικαλούνται αυτομάτως σαν το προσφιλέστερο ιερό αλλά όχι μακρινό, μα δικό τους, οικείο, κοντινό τους πρόσωπο, σαν δική τους, δική μας, μάνα, για να μεσολαβήσει ή να αποτρέψει την φορά των γεγονότων. Τότε, "Παναγιά μου, βόηθα", "Η Παναγία να βάλει το χέρι της", λέμε. Μέχρι και παρακλήσεις και προσευχές μυστικές και απόκρυφες, εξομολογήσεις από τα μύχια της ψυχής, κάποτε τολμηρού, ανομολόγητου περιεχομένου, που δεν θα μπορούσαν να κατευθυνθούν σε άλλο φυσικό ή ιερό πρόσωπο, στο πρόσωπο της Παναγίας απευθύνονται με άνεση και τόλμη, σα να έχει η Μεγαλόχαρη την δύναμη να λύνει τους κόμπους της ψυχής του προσευχόμενου.

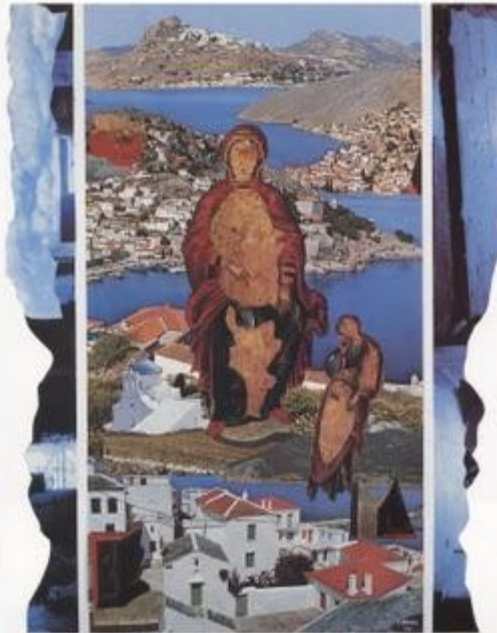

Ένας μεγάλος ποιητής, ο **ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΒΑΛΑΩΡΙΤΗΣ**, εκπροσωπεί πολύ παραστατικά αυτή την αίσθηση στο ποίημά του "Η ΦΑΝΕΡΩΜΕΝΗ", όπου μια τελείως απελπισμένη, φτωχή μάνα προσφεύγει στην εικόνα της Παναγίας Φανερωμένης εκλιπαρώντας για την σωτηρία του παιδιού της.

Κυρά Φανερωμένη μου, παρηγοριά του κόσμου, βόηθα με την πανόρφανη! Τ' άγιο σου χέρι δος μου για ν' ανεβώ στο βράχο σου! Δεν ήλθες ψες το βράδυ ωσάν αχτίδ' ανέλπιστα στο μαύρο μου τον Άδη, κι εσφόγγισες το δάκρυ μου και μούπες συ, Κυρά μου, να πάρω το παιδάκι μου στην έρημη αγκαλιά μου και να το φέρω να το ιδείς;...Παρθένε, βοήθησέ με... Τα γόνατά μου εδείλιασαν...κατέβα, πρόφθασέ με...

Κάποιοι ποιητές μας συνέθεσαν μεγάλης έκτασης ποιητικές συνθέσεις, όπως το ποιητικό βιβλίο "Ταπεινός αίνος προς την Παρθένο Μαρία", ένα ποίημα-ποταμός, που εμπνεύστηκε ο πολυβραβευμένος Θεσσαλονικιός ποιητής **ΤΑΚΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ**:

*Αχτίδα εσύ του ρυακιού
Σύσκιο πασίχαρο κρινάκι
Ζεστό φτερό περιστεριού
Στο πέτρινό μας το σπιτάκι.
Ω Παναγίτσα ηλιόκαλη δική μας
Παρηγοριά μας και καταφυγή μας.*

Ένας από τους πλέον διάσημους, ουσιαστικούς και προφητικούς ποιητές του καιρού μας, με διεθνή φήμη, βραβείο Νόμπελ, σημαντικός για όλο τον κόσμο και μεταφρασμένος σχεδόν σε όλες τις γλώσσες, ο μέγιστος λυρικός μας **ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΕΛΥΤΗΣ** αγάπα να αναφέρεται συνεχώς και να επανέρχεται αφειδώς σε όλες τις ποιητικές συλλογές του στο μοτίβο της Μαρίας και της Παντάνασσας. Συνδέοντας την Παναγιά με τα πεπρωμένα της Ρωμιοσύνης προσδοκά πάντοτε στην βοήθεια Της για την βελτίωση της ζωής και την πνευματική ανάταση του ελληνικού σύμπαντος.

Στην συλλογή του "Ήλιος ο πρώτος", ανάμεσα σε σύμβολα που ενισχύουν την παντοκρατορία της ελλαδοκεντρικής αιγαιακής ιδεολογίας του η Παναγία δεσπόζει ως παρουσία με ποικίλες επικλήσεις, παρακλήσεις και σποραδικές σημαίνουσες αναφορές:

ΝΑΥΤΑΚΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΟΛΙΟΥ

*Η αυγή σφυρίζει στην κοχύλα της
Μια πλώρη έρχεται αφρίζοντας
Άγγελοι! Σία τα κουπιά
Ν' αράξει εδώ η Ευαγγελίστρια!*

.....

*Νονά των άσπρων μου πουλιών
Γοργόνα Ευαγγελίστρα μου!*

.....

*Γρήγορα Παναγιά μου γρήγορα
Κιόλας ακούω τραχειά φωνή ψηλά πάνω απ' τις ντάπιες
Χτυπάει χτυπάει στις χάλκινες αμπάρες
Χτυπάει χτυπάει κι αντριεύεται*

.....

*Κι η Παναγιά χαίρεται η Παναγιά χαμογελά
Το πέλαγο έτσι που κυλάει βαθιά πόσο της μοιάζει!*

Σε μια άλλη συλλογή του, που τιτλοφορείται "ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΙ" υμνεί και τραγουδά :

*Με το καίικι και με τα πανιά της Παναγίας
Έφυγαν με το κατευόδιο των ανέμων.....
Στα πρώτα σπλάχνα του ο καιρός. Μπορείς να δεις ακόμη
Πριν απ' την αρχική φωτιά την ομορφιά της άμμου
Όπου έπαιζες τον όρκο σου κι όπου είχες την ευχή
Εκατόφυλλη, ανοιχτή στον άνεμο της Παναγίας.*

Στο πολύπτυχο, εμβληματικό, χλιοτραγουδισμένο "ΑΞΙΟΝ ΕΣΤΙ" ο Ελύτης δανείζεται κλασικά μορφολογικά και φραστικά μοτίβα των Χαιρετισμών:

*Άξιον εστί εορτάζοντας τη μνήμη
Των Αγίων Κηρύκου και Ιουλίτης
Ένα θαύμα να καίει στους ουραμούς τα' αλώνια
Ιερείς και πουλιά να τραγουδούν το χαίρε :*

*Χαίρε η καιομένη και χαίρε η Χλωρή
Χαίρε η Αμεταμέλητη με το πρωραίο σπαθί*

*Χαίρε η που πατείς και τα σημάδια σβήνονται
Χαίρε η που ξυπνάς και τα θαύματα γίνονται*

*Χαίρε του παραδείσου των βυθών η Αγρία
Χαίρε της ερημίας των νησιών η Αγία*

*Χαίρε η Ονειροτόκος, χαίρε η Πελαγινή
Χαίρε η Αγκυροφόρος και η Πενταστέρινη*

*Χαίρε με τα λυτά μαλλιά η χρυσίζοντας τον άνεμο
Χαίρε με την ωραία λαλιά η δαμάζοντας τον δαίμονα*

*Χαίρε που καταρτίζεις τα Μηναιά των Κήπων
Χαίρε που αρμόζεις τη ζώνη του Οφιούχου*

*Χαίρε η ακριβοσπάθιστη και σεμνή
Χαίρε η προφητικά και δαιδαλική.*

Στον ίδιο ποιητή συναντάμε τη μορφή της Παναγίας σε ποίημα της συλλογής "ΤΑ ΤΖΙΤΖΙΚΙΑ", όπου με μια πολύ παραστατική μεταφορά, φαίνεται να κυριαρχεί στο Αιγαίο ως μητριαρχική μορφή. Εικόνες σαν κι αυτήν που για τον κοινό νου μοιάζουν παράδοξες απαντούμε συχνά στην ποίηση του Ελύτη και εντάσσονται στα πλαίσια μιας ελλαδοκεντρικής και θαλασσοκεντρικής κοσμογονία που οραματίζεται ο ποιητής :

Η Παναγιά το πέλαγο κρατούσε στην ποδιά της,

Τη Σίκινο, την Αμοργό και τα' άλλα τα παιδιά της...

Τέλος ας ακούσουμε την φωνή του Οδυσσέα Ελύτη μέσα από το ποίημά του με τον τίτλο "ΑΝΕΜΟΣ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ" :

*Στα πρώτα σπλάχνα του ο καιρός. Μπορείς να δεις ακόμη
Πριν απ' την αρχική φωλιά την ομορφιά της άμμου
Όπου έπαιζες τον όρκο σου κι όπου είχες την ευχή
Εκατόφυλλη, ανοιχτή στον άνεμο της Παναγίας!*

Ένας άλλος μείζων ποιητής του Ελληνισμού, με πολύ πλούσιο και αξιοθαύμαστο έργο, μαχητής των ανθρωπιστικών ιδεωδών και της ειρήνης, ο **ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ**, έγραψε ένα πραγματικά ποιητικό αριστούργημα με κεντρικό του θέμα την μορφή της Παναγίας. Λέγεται "Η χαρά της Παναγίας":

*Η Παναγιά χτενίζει τα χρυσά της μαλλιά
στο μικρό της παράθυρο
μια
θαλασσιά πεταλούδα πετά γύρω απ' τη μια της
πλεξούδα που κρέμεται.
Βασιλεύει ο ήλιος,
Ο Ιωσήφ ανεβαίνει πιο ψηλά να της κόψει
ένα κόκκινο άνθος.*

Αξίζει να ακροασθούμε την προσευχή αυτού του ταπεινού αλλά εμπνευσμένου δημιουργού, του Νικηφόρου Βρεττάκου, με την ανάγνωση αποσπάσματος και ενός άλλου εξαιρετικού ποιήματός του που αναφέρεται στην Θεοτόκο :

DE PROFUNDIS CLAMAVI :

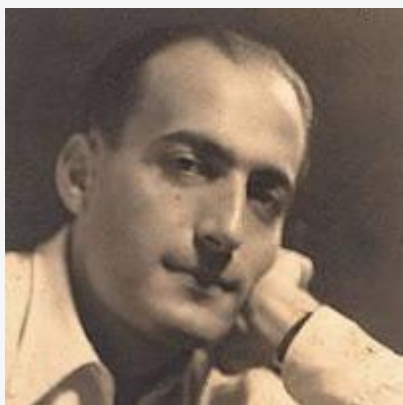
*Μητέρα του Χριστού, Μαρία,
πόσο είναι η νύχτα τούτη κρύα,*

*δε μπορεί ο Θεός να καταλάβει!
Κατέβα, συ, απ' τους ουρανούς
και με αναμμένους τους φανούς
του χάρου οδήγα το καράβι!*

Δε μπορούμε να μη σταθούμε στον μέγιστο ποιητή, τον απόλυτο υμνητή της Ρωμιοσύνης, τον **ΓΙΑΝΝΗ ΡΙΤΣΟ**, έναν πνευματικό δημιουργό πολυδιάστατο, με έργο παγκοσμίου βεληνεκούς, ο οποίος έσκυψε να αφουγκραστεί με καημό τις λαχτάρες και τους αγώνες του Γένους. Θα ακούσουμε ένα απόσπασμα από το ποίημα του Ρίτσου "ΑΠΟ ΤΟ ΟΝΕΙΡΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΟΥ ΜΕΣΗΜΕΡΙΟΥ" :

*Όταν περνούσε η Παναγία σιωπηλή κάτου απ' τα δέντρα
κανένας δεν την άκουσε
Τα σκυλιά δε γαυγίσαν στις αυλόπορτες.
Μονάχα τα τριζόνια τη χαιρέτισαν,
κι ένα μεγάλο αστέρι χτύπησε
σε μια χορδή κάποιο άγνωστο τραγούδι
που τ' ακούσαν μόνο τα παιδιά στον ύπνο τους
και γύρισαν απ' τα' άλλο τους πλευρό χαμογελώντας.*

Περνάμε σ' έναν άλλο σημαντικό ποιητή και στιχουργό, ο οποίος έχει γράψει μερικά από τα λατρεμένα τραγούδια του στενού συνεργάτη του Μάνου Χατζιδάκι, αλλά και του Μίκη Θεοδωράκη, του Σταύρου Ξαρχάκου, και άλλων συνθετών). Είναι ο μέγας λυρικός και υπερρεαλιστής **ΝΙΚΟΣ ΓΚΑΤΣΟΣ**, ο οποίος με την ποίησή του δένει τον παραδοσιακό με τον μοντέρνο λόγο. Τρία ποιήματά του που έγιναν γνωστά

τραγούδια αναφέρονται στη μορφή της Παναγίας : "ΓΡΗΓΟΡΟΥΣΑ", "ΑΣΠΡΗ ΜΕΡΑ ΚΑΙ ΓΙΑ ΜΑΣ" και "ΜΙΑ ΠΑΝΑΓΙΑ".

Ας ακούσουμε το τελευταίο :

Μια Παναγιά

μιαν αγάπη μου έχω κλείσει

σε ερημοκλήσι αλαργινό.

Κάθε βραδιά

Της καρδιάς την πόρτα ανοίγω

κοιτάζω λίγο

και προσκυνώ.

Μια Παναγιά

μιαν αγάπη μου έχω κλείσει

σε ερημοκλήσι αλαργινό.

Κάθε βραδιά

Της καρδιάς την πόρτα ανοίγω

δακρύζω λίγο

και προσκυνώ.

Ένας από τους κορυφαίους ποιητές του 20ου αιώνα, ο Θεσσαλονικιός **ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΦΟΠΟΥΛΟΣ**, διαπνεόμενος από αίσθηση βαθύτατης πνευματικότητας, έγραψε ένα συγκινητικότατο ποίημα με αφορμή μια συγκλονιστική τραγωδία, η οποία συνέβη στο Σικάγο την 1η Δεκεμβρίου του 1958. Μια ολέθρια πυρκαγιά κατέστρεψε την "Παναγία των Αγγέλων", ένα σχολείο για μικρά παιδιά. Ενενήντα περίπου μαθητές μαρτύρησαν και πέθαναν μέσα στις φλόγες. Το ποίημα λέγεται "Η ΜΙΚΡΗ ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΩΝ ΑΓΓΕΛΩΝ" (απόσπασμα) :

Σε τέτοιους αγγέλους ποια Παναγιά μπορούσε να ταιριάζει;

Όχι, βέβαια, εκείνη η σπαραγμένη της Αποκαθλώσεως :

Η λεπτή καρδιά των μικρών Αγγέλων δεν αντέχει

σε τέτοια θλίψη, που κλώνες μητροπόλεων λυγίζει.

Κι ένα δάκρυ από τέτοια μυστική φωτιά μπορεί

όχι μονάχα να την κάψει, να την εξατμίσει.

Στους μικρούς αγγέλους μια Παναγιά μικρή ταιριάζει.

Η μεγαλόπνοη λυρική και θρησκευτική ποίηση τη σημαντικότερης, ίσως, Ελληνίδας ποιήτριας του περασμένου αιώνα, της κυράς **ΖΩΗΣ ΚΑΡΕΛΛΗ** τίμησε την μορφή και τις χάρες της Παναγίας με σποραδικές μικρές ή μεγάλες αναφορές. Και με δύο ολόκληρα ποιήματα, "ΣΤΟ ΕΙΚΟΝΟΣΤΑΣΙ" και "ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΕΣΠΕΡΙΝΟ". Ας την ακούσουμε στο δεύτερο :

*Περίσκεπτη η Θεοτόκος
Στη σκοτεινή, Βυζαντινή εικόνα,
αυτή η μεσιτεύουσα γλυκεία ελπίς,
Έμεινε σοβαρή και μ' αυστηρή θωριά.*

*Στο βλέμμα του επισκέπτη που Την κοίταζε μελαγχολία γεμάτος για την
απιστία του,
γνωρίζοντας συνάμα την μύχιαν έπαρση,
ίσως και τον κρυμμένο φόβο,
μέσα στην άδειαν εκκλησία,
αφού τελείωσε ο σύντομος Εσπερινός.*

Ο ποιητής **ΝΙΚΟΣ ΚΑΡΟΥΖΟΣ**, μύστης και αγωγός υψηλών πνευματικών στόχων, διαπνέεται έντονα στις ποιητικές δημιουργίες του από το στοιχείο της μυστηριακής θρησκευτικότητας. Διαβάζουμε απόσπασμα από ένα από τα εξαιρετικής ευαισθησίας ποιήματά του που αγγίζει την ιερότητα των ανθρωπίνων, με τίτλο Η ΑΝΤΙΚΡΟΥΣΗ ΤΟΥ ΧΕΙΜΩΝΑ :

Κρατώντας την εσθήτα της Παναγίας
ο έσχατος τ' Ουρανού με χιλιάδες έντομα στην όραση μ' αζεθύμιαστα
γιασεμιά στο νυμφώνα
μ' άλλα θεάματα της αγάπης από μέσα
και μ' άλλα γεγονότα σπιθοβολώντας
αγγίζει τους ραχητικούς και θεραπεύει την αρθρίτιδα μαλάζει τους
πρησμένους αστραγάλους
αφήνει τρυφερά την αλήθεια πάνω σ' όλες τις αρρώστιες
και κείνες χάνονται καθώς τα ευδιάλυτα νέφη.
Σιγά σιγά ρυθμίζεται κι ο θάνατος
Αρχίζει το νταούλι μεσ' στα πανηγύρια κι ολούθε πια σηκώνεται στο
στήθος η ρωμιούση και μας αρωματίζει μ' ανείπωτο μοσχολίβανο...

Η πιο πολυδιαβασμένη ελληνόφωνη ποιήτρια της εποχής μας, η **ΚΙΚΗ ΔΗΜΟΥΛΑ**, μας δίνει μια εξαιρετική μεταφυσική εικόνα με κεντρικό θέμα την Παναγία, σε έναν περίπατο, μια συνηθισμένη φθινοπωρινή ημέρα:
Το τοπίο ομαλά κυλάει απ' τις γύρω κορφές
κι εκβάλλει στο παράθυρό μου.
Οι πιο ψηλές κορφές ων πεύκων εξέχουν
κι είναι σαν τα παιδιά που παίρνουνε στον ώμο
στις παρελάσεις για να βλέπουν:

*Η Παναγιά η Ελευθερώτρια
τραβάει κουπί μέσα στην πάχνη,
κι η καμπάνα ξεχνάει να πει άφες αυτοίς.
Τα πουλιά ωραία σκορπίζονται
στην απλή των φτερών τους θρησκεία,
κι ο Υμηττός στο μισομπλέ μυστικισμό του
απωθεί την χωμένη στα πόδια του
Μαγδαληνή ομίχλη.*

Ας ακούσουμε τώρα ένα πολύ μικρό απόσπασμα από το ποίημα "ΤΟΥΣ ΣΟΥΣ ΥΜΝΟΛΟΓΟΥΣ, ΘΕΟΤΟΚΕ" του σπουδαίου, πολυβραβευμένου Κύπριου ποιητή **ΚΩΣΤΑ ΜΟΝΤΗ**, ο οποίος πολύ πυκνά, μόνο σε ένα τετράστιχο βάζει τον πιστό που παρακολουθεί μια λειτουργία σε βαθύτατο προβληματισμό:

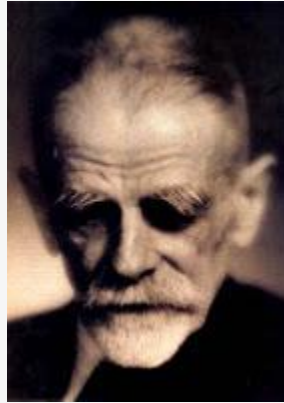
*Παρακολουθήστε προσεκτικά μια λειτουργία
Και μετρήστε τις απαιτήσεις μας,
Παρακολουθήστε προσεχτικά μια λειτουργία
Και μετρήστε τη ζητιανιά μας!*

Ο κυρ- **ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ**, ο Άγιος των γραμμάτων μας, λάτρης του βίου και της πολιτείας των ταπεινών και καταφρονεμένων, γνώστης του εκκλησιαστικού αναλογίου και αφοσιωμένος στην ορθόδοξη λατρεία, έχει δημοσιεύσει "ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΟΧΑΡΗΣ". Σ' αυτό βρίσκουμε αρκετά ποιήματα αφιερωμένα στην Παναγία, τα οποία, ειδωμένα από μια καθαρά θρησκευτική σκοπιά, θα μπορούσαν να εννοηθούν σαν κανονικές προσευχές ενός απλού ανθρώπου. Διαβάζουμε ένα απόσπασμα από το ποίημα "ΣΤΗΝ ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΥΝΙΣΤΡΑ" :

Εις όλη την χριστιανωσύνη

μία είναι μόνη η Παναγία αγνή,
Κόρη παιδίσκη, Άσμα Ασμάτων,
χωρίς Χριστόν, Θείο παιδί στα χέρια,
και τρεφομένη με Αγγέλων άρτον.
Εσύ'σαι η μόνη, Παναγία Κουνίστρα,
που εφανερώθης στις Σκιάθου το νησί
εις δένδρον πεύκου επάνω καυτημένη
και αιωρουμένη εις τερπνήν αιώραν,
όπως αι κορασίδες συνηθίζουν.

Ο όγδοος λόγος από το μακροσκελές επικό ποίημα του μέγιστου ποιητή του Γένους **ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ**, το περίφημο "Η ΦΛΟΓΕΡΑ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΙΑ", είναι αφιερωμένος "στην ζήση και την κοίμηση της Αγίας Κόρης", όπως την ονομάζει :

Η γνώμη του υποταχτικά, ρέμπελος πάντα ο νους του και μάθημα
μονάκριβο, και θησαυρό σοφίας,
κράτησε ο νους του ανάξιου και μουρμουρίζοντάς το τα χείλια
τρεμοσάλευε πάσα ώρα, στιγμή πάσα,
ξυπνώντας με το σήμαντρο, πλαγιάζοντας με του ήλιου στο γέρμα, στον
εσπερινό, στην αγρυπνιά, στον όρθρο, στο αρχονταρίκι, στο ναό, στην
κέλλα, στο τραπέζι,
μόνο ένα μάθημα ακριβό, παρμένο σε δυο λόγια :
του αγγέλου το χαιρετισμό στην Κεχαριτωμένη.

Μέγας ποιητής, θεόπνευστος, ευλογημένος από τις Μούσες, ο **ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ**, κληροδότησε στις επόμενες γενεές ένα τεράστιο και ανεκτίμητο

ελληνοκεντρικό και θεοκεντρικό πνευματικό έργο. Στο εξάτομο ποιητικό του έργο ΛΥΡΙΚΟΣ ΒΙΟΣ ανιχνεύουμε διάσπαρτα στοιχεία χριστιανικής λατρείας και δύο καθαρά θρησκευτικής πνοής ποιήματα, το ΠΑΣΧΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ και το περίφημο ΜΗΤΗΡ ΘΕΟΥ, αφιερωμένο στην Θεοτόκο. Μικρότερης έκτασης ποιήματα για την Παναγία είναι : "ΠΑΡΗΓΟΡΗΤΙΣΣΑ", "Η ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΗΣ ΣΠΑΡΤΗΣ", "ΔΕΚΑΠΕΝΤΑΥΓΟΥΣΤΟ ΤΟΥ 1940" και "ΥΜΝΟΣ ΣΤΗΝ ΠΑΝΑΓΙΑ". Από το τελευταίο θα ακούσουμε μία στροφή:

*Στεριά, νησιά και πέλαγα, μια Κόρη και μια Μάννα,
η Ελλάδα, στην αθάνατη, γονατιστή, πλαγιά
που τρέμει μπρος της η άβυσσο, ακούοντας την καμπάνα,
τα θεόρατα τα μάτια Σου στυλώνει, Παναγιά!*

"Είμαι Κωνσταντινουπολίτης την καταγωγήν". Έτσι καυχιόταν ο μέγιστος των Ελλήνων ποιητών **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΒΑΦΗΣ**. Με εκ μητρός καταγωγή από τον άρχοντα Φωτιάδη, έζησε κάποια χρόνια στην Πόλη, όπου αποθαυμάζοντας τα μεγαλεία και τα κάλλη της έγραψε κάποια ποιήματα που αναφέρονται σ' εκείνη. Από αυτής της κατηγορίας τα ποιήματα διαλέγουμε ένα απόσπασμα από "ΤΟ ΝΙΧΩΡΑΚΙ". Και το ωραιότατο "ΔΕΗΣΙΣ" :

*Η θάλασσα στα βάθη της πήρ' έναν ναύτη-
Η μάνα του, ανήξερη, παίρνει κι ανάφτει*

*Στην Παναγία μπροστά ένα υψηλό κερί
για να επιστρέψει γρήγορα και ναν' καλοί οι καιροί-*

*Και όλο προς τον άνεμο στήνει τ' αυτί.
Αλλ' ενώ προσεύχεται και δέεται αυτή*

*Η εικών ακούει, σοβαρή και λυπημένη,
ξέυροντας πως δεν θάλθει πια ο υιός που περιμένει.*

Αφήσαμε για το τέλος έναν από τους ωριμότερους και πλέον δημοφιλείς δασκάλους-ποιητές του 20ου αιώνα, τον **ΚΩΣΤΑ ΒΑΡΝΑΛΗ**. Ποιητής της σχολής του Παλαμά, με έντονο το ρεαλιστικό στοιχείο στις αναζητήσεις του, ο οποίος, μολονότι υπήρξε θεωρητικός οπαδός του υλισμού, μας έχει χαρίσει το μεγάλο ποίημα "ΟΙ ΠΟΝΟΙ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ". Ο λόγος του είναι συγκλονιστικός, σπαραχτικός. Η Παναγιά παρουσιάζεται σα μια συνηθισμένη λαϊκή μάνα που θρηνεί για τα βάσανα του γιου της. Είναι ένα ποίημα υψηλής δραματικής αξίας και, έχει αναγνωριστεί ως το ωραιότερο ποίημα που γράφτηκε στην ελληνική γλώσσα για την Παναγιά και το Θείον Πάθος.

*Πού να σε κρύψω, γιόκα μου, να μη σε φτάνουν οι κακοί;
Σε ποιο νησί του Ωκεανού, σε ποιάν κορφήν ερημική;
Δεν θα σε μάθω να μιλάς και τα' αδικο φωνάζεις.
Ξέρω, πως θα' χεις την καρδιά τόσο καλή, τόσο γλυκή,
Που με τα βρόχια της οργής ταχιά θενά σπαράξεις.*

.....
*Κι αν κάποτε τα φρένα σου το Δίκιο, φως της αστραπής,
κι η Αλήθεια σου κτυπήσουνε, παιδάκι μου, να μην το πεις.
Θεριά οι ανθρωποι δεν μπορούν να το σηκώσουν.
Δεν είναι αλήθεια πιο χρυσή απ' την αλήθεια της σιωπής.
Χίλιες φορές να γεννηθείς, τόσες θα σε σταυρώσουν.*

Έχω γράψει δύο τραγούδια για την Παναγία. Το ένα λέγεται "ΠΡΟΣΕΥΧΗ" ("ΜΕΡΙΕΜ ΑΝΑ ή ΒΛΑΧΕΡΝΑ") και αναφέρεται στην Πολίτισσα Παναγιά των Βλαχερνών. Το δεύτερο, είναι το νανούρισμα της Παναγιάς - μάνας, η οποία γνωρίζει ότι το παιδί της πρόκειται να διανύσει μια παιδική και νεανική περίοδο ήρεμης ζωής αλλά να οδηγηθεί στο απόλυτο μαρτύριο. Το Πάθος, το Θείον Πάθος, σύμφωνα με τους Γνωστικούς δεν άρχεται με την Σταύρωση αλλά με την Γέννηση. Μ' αυτά τα τραγούδια μου θα ολοκληρώσω την εισήγησή μου.

Σας ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΣΕΥΧΗ (ΜΕΡΙΕΜ ΑΝΑ Ή ΒΛΑΧΕΡΝΑ)

*Βλαχέρνα λένε μια Ρωμιά
Που βγαίνει το βραδάκι
Με μαύρο κεφαλόδεσμο
Και με κρυφό σαράκι.
Και σεργιανάει τον Μαρμαρά,
Το Πέρα και την Πόλη
Απ' την κορφή του σαραγιού
Για να την βλέπουν όλοι.*

*Τούρκοι κι αιχμάλωτοι Ρωμιοί,
Χαμάληδες κι αλάνια
Γύφτισσες του Σουλού κουλέ
Πασάδες και τσογλάνια,
Την προσευχή τους κάνουνε,
Τρέμουνε την οργή σου
Τους φουκαράδες ελεούν
Για να χαρεί η ψυχή σου.*

*Μεριέμ ανά και Παναγιά
Κι Αγία μου Βλαχέρνα,
Το δάκρυ σου σαν αγιασμό
Σ' εχθρούς και φίλους κέρνα.
Από τον πρώτο τον καιρό
Κι αυτό το ξέρουν όλοι,
Όσα κλειδιά και ν' άλλαξε,
Δικιά σου είναι η Πόλη.*

ΝΑΝΟΥΡΙΣΜΑ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ

*Κοιμήσου τώρα που κανείς
δε θα' ρθει να σε πάρει,
γιατί' ναι προίκα σου ο καημός
μαζί με τόση χάρη.*

Ένας καημός αβάσταχτος,

η δύναμή σου, φως μου,
που απ' τη θωριά σου θα σκιαχτούν
οι δυνατοί του κόσμου.

Δε θα' χει τόπο να κρυφτείς
απ' το μεγάλο πόνο,
σαν πέσεις να προσευχηθείς
θα σε πετύχουν μόνο

Οι πραιότερες κι οι δικαστές,
ο γύπας και το φίδι,
οι φαρισαίοι κι οι γραμματείς,
του Χάρου το λεπίδι.

Γιατί δεν πάτησες στη γη
στο φοβερό το βήμα
να δώσεις τόπο στην οργή
και άφεση στο κρίμα

Έρθες να διώξεις το άδικο
τον φθόνο να γκρεμίσεις,
για τη χλιδή του μαμωνά
φρικτά να μαρτυρήσεις.

Ποιος θρήνος, ποια κραυγή χωράει
το που θα πιω και που θα πιεις
φαρμάκι στο ποτήρι;

Ποιος τρυγητής και ποιος κιοτής
απ' τη ζωή σου θα γευτεί
το μέλι και τη γύρη;

Ποιος Βαραβάς και ποιος ληστής
όταν εσύ θα σταυρωθείς
θα κάνει πανηγύρι;